

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การประยุกต์พระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นงานหัตถกรรมสาขาผ้าทอของจังหวัดเชียงใหม่ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษารายละเอียดต่าง ๆ จากเอกสาร ตำรา แนวคิด ตลอดจนผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมากำหนดเป็นกรอบคิดในการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งมีหัวข้อดังต่อไปนี้

1. ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับหัตถกรรมผ้าทอของจังหวัดเชียงใหม่
2. การนำเอาหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้กับงานหัตถกรรมสาขาผ้าทอ
3. แนวคิดการวิเคราะห์ SWOT Analysis
4. บริบทจังหวัดเชียงใหม่และข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับอำเภอดอยสะเก็ด อำเภอสารภี อำเภอสันป่าตอง อำเภอจอมทอง และอำเภอแมริม
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับหัตถกรรมผ้าทอของจังหวัดเชียงใหม่

ผ้าหรือเครื่องนุ่งห่มเป็นหนึ่งในปัจจัยสี่ ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นขั้นพื้นฐานของชีวิตมนุษย์ นอกจากจะฉีกทอขึ้นมาเพื่อปกปิดและให้ความอบอุ่นแก่ร่างกายแล้ว ผ้ายังเกี่ยวข้องกับคติความเชื่อและพิธีกรรมต่าง ๆ ของมนุษย์ตั้งแต่เกิดจนตาย เช่น ใช้ทำตุ้ม ใช้เป็นผ้ากราบ ใช้เป็นผ้าห่อคัมภีร์ ไบลาน เป็นต้น (ธนาคารกรุงเทพ จำกัด มหาชน, 2551 : 114)

การทอผ้าเป็นศิลปะอย่างหนึ่งที่คนไทยรุ่นปัจจุบันต้องช่วยกันอนุรักษ์ไว้ ในสมัยก่อนผู้หญิงไทยจะทำเครื่องใช้ต่าง ๆ ในบ้านเอง งานสำคัญอย่างหนึ่งคือ การทำเสื้อผ้า ผ้านุ่ง ผ้าห่ม ไว้ใช้กันในครอบครัว ในพิธีกรรมต่าง ๆ เกี่ยวกับการเกิด การบวช การแต่งงาน การตาย ก็ต้องใช้ผ้าผ้าทอจึงเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับชีวิตคนไทย กรรมวิธีและเทคนิคในการทอผ้าให้เกิดลวดลายต่าง ๆ เป็นเทคนิคและความสามารถของแต่ละคน หลักใหญ่ของการทอผ้าก็คือ การนำเส้นฝ้ายหรือไหมมาขัดกันให้เป็นลาย โดยชิงเส้นกลุ่มหนึ่งเป็นหลัก เรียกว่า เส้นยืน แล้วใช้อีกเส้นหนึ่ง เรียกว่า เส้นพุ่ง สอดตามขวางของเส้นยืน เมื่อสานขัดกันก็จะเกิดลวดลายต่าง ๆ (มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2554 : 1)

ความอดสาเหในการทอผ้าของคนสมัยก่อนนั้น มีคำกล่าวที่คล้องจองกันว่า “กลางคืนปั่น กลางวันทอ” กล่าวคือ ในยามกลางคืนข้างขึ้นเดือนหงาย กลุ่มสตรีที่ยังไม่มีคู่ครองจะมาชุมนุมกันที่ ช่าง (ลานบ้าน) เพื่อมาร่วมกันปั่นด้าย ไม่เพียงจะปั่นด้ายเท่านั้น แต่ยังเป็นโอกาสให้ หนุ่มสาวได้พบปะกัน โดยกลุ่มชายหนุ่มจะมาเกี่ยวพาราสีสาวที่ตนเองหมายปองและเล่นดนตรี ขับกล่อม เรียกว่าประเพณี “ลงช่วง” สำหรับคติความเชื่อในแต่ละท้องถิ่นนั้นย่อมมีความแตกต่างกัน การทอผ้าก็เช่นเดียวกัน จะพบว่าชาวล้านนาทอเฉพาะผ้าฝ้าย แต่ชาวอีสานจะทอทั้งผ้าฝ้ายและ ผ้าไหม เพราะชาวล้านนามีความเชื่อว่า เมื่อทอผ้าไหมจะต้องมีการเลี้ยงหนอนไหมแล้วจึงเอารัง ซึ่งเอกสารในสมัยรัชกาลที่ 5 เรียกว่า “ฝืนหลอก” อันมีหนอนไหมที่เจริญวัยเป็นดักแด้อยู่ข้างใน มาต้ม เพื่อสาวไหมออกมาเสียก่อนที่จะดักแด้จะเจริญวัยเป็นผีเสื้อหรือแมลงมีปีกที่เรียกว่าตัวบี ซึ่งจะกัดรังไหมออกมา ทำให้รังไหมฉีกและเส้นไหมขาด ไม่สามารถสาวเป็นเส้นยาวออกมาได้ ชาวล้านนาเชื่อว่าการฆ่าสัตว์ตัดชีวิตนั้นเป็นบาปมาก (ธนาคารกรุงเทพ จำกัด มหาชน, 2551 : 114) ซึ่งตรงกับที่อุดม สมพร (2440 : 110) ได้กล่าวถึงชาวไทยวน ราชบุรี ซึ่งสืบเชื้อสายมาจากโยนก เมืองเชียงแสน (ล้านนา) ว่า “เกือบทุกบ้านจะมีต้นฝ้ายอยู่ข้างรั้วข้างเรือน แต่ไม่คุ้นเคยกับการปลูก หม่อนเลี้ยงไหมไว้ทำเส้นใยสำหรับทอผ้า”

1.1 ความเป็นมาผ้าทอจังหวัดเชียงใหม่

ผ้าทอ เป็นหัตถกรรมพื้นบ้านที่สืบทอดกันมาอย่างแพร่หลาย และมีอยู่ทั่วทุกภาค ซึ่งในอดีตการทอผ้า ส่วนใหญ่จะทำการผลิต เพื่อการใช้สอยภายในครัวเรือน และหากเหลือจากการใช้สอยก็นำไปขาย ซึ่งแตกต่างจากปัจจุบันการทอผ้าเป็นการผลิตเพื่อการค้าขาย ผ้าทอหรือ ผลิตภัณฑ์ผ้าในแต่ละท้องถิ่นจะมีความแตกต่างกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสภาพภูมิศาสตร์ รูปแบบ ลวดลาย เอกลักษณ์ วัตถุประสงค์ วัฒนธรรม ประเพณี ที่สืบทอดมาจากต้นกำเนิด โดยแหล่งทอผ้าพื้นเมืองที่สำคัญ ได้แก่ อ.เมือง อ.สันกำแพง อ.สันทราย อ.ดอยสะเก็ด อ.จอมทอง อ.แม่ริม อ.ฮอด และ อ.แม่แจ่ม (ศูนย์บริการข้อมูลการค้าการลงทุน จังหวัดเชียงใหม่, 2554 : 1)

จากการบันทึกประวัติศาสตร์พบว่า เสื้อผ้าของชาวบ้านธรรมดาทั่วไป ผู้ชายมักจะใส่ผ้า เดียว ส่วนผู้หญิงนุ่งซิ่นเหมือนกระโปรงชั้นใน เพียงแต่ใช้วิธีหนีบเชิ้งบนของผ้านุ่งโดยไม่ต้อง มีเข็มขัดหรือเชือกมัดลักษณะการแต่งตัวของชาวบ้านดังกล่าว ชาวบ้านเล่าว่าในสมัยก่อนไม่ค่อยมี เสื้อผ้าใส่กัน พวกที่มีอยู่ก็จะใส่จนเก่า ปะแล้วปะอีก จนบางครั้งผ้าของเดิมแทบจะไม่มีเหลือให้เห็น ร่องรอย มีแต่เฉพาะส่วนที่เอามาปะซ่อมเหลืออยู่แทนเสื้อผ้างจึงถือว่าเป็นของแพง หายากสำหรับ ชาวบ้านที่ยากจน (ศูนย์บริการข้อมูลการค้าการลงทุน จังหวัดเชียงใหม่, 2554 : 3)

คนสมัยก่อนพวกเขายากจนมาก จนกระทั่งไม่อาจมีผ้าชิ้นเต็มผืนเหมือนกับใครเขาได้ แต่ใส่ซิ่นยาวแค่เข่า บางคนถึงกับต้องขอเสื้อผ้าจากคนอื่นในบางครั้งถึงกับมีการขโมยผ้าที่ทอค้าง

อยู่ที่กี่ทอผ้า หากบ้านใดเป็นเจ้านายมีข้าทาสบริวารก็มักจะใส่เสื้อผ้าที่เจ้านายทึงแล้ว หรือที่เรียกว่า “จี๊ซากเจ้า” เมื่อเจ้านายได้เสื้อผ้ามาใหม่ ก็จะไล่ของเก่าให้บ่าวไพร่ ซึ่งถือว่าเป็นของมีค่ามากสำหรับบ่าวไพร่ เนื่องจากเป็นเสื้อผ้าที่มีราคาแพงในสมัยนั้น (ศูนย์บริการข้อมูลการค้าการลงทุน จังหวัดเชียงใหม่, 2554 : 3)

ภาพที่ 2.1 การแต่งกายของผู้หญิงล้านนา

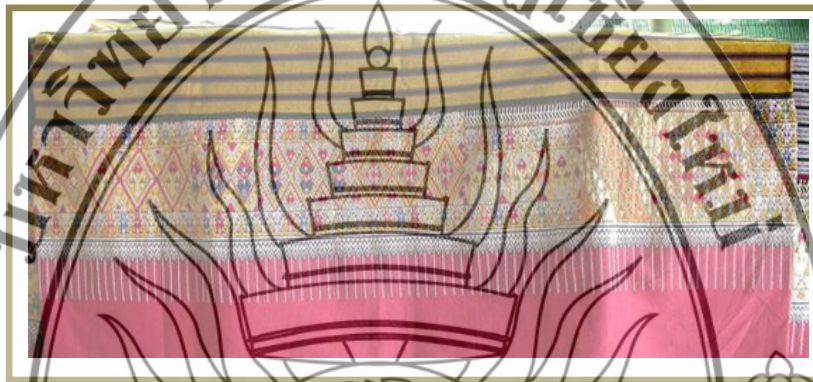
ที่มา : ธนาคารกรุงเทพ จำกัด มหาชน, 2551 : 127

ส่วนพวกคนที่มีฐานะดี ๆ จะมีเสื้อผ้าใหม่ใส่มากกว่าชาวบ้านที่ยากจน จะเห็นได้จากในงานเทศกาลสำคัญ ๆ ผู้หญิงจะใส่ผ้าชั้นมีเชิงวิจิตรงดงาม เรียกว่า “ตีนจก” ซึ่งทำด้วยฝ้ายหรือไหม หรืออย่างใดอย่างหนึ่ง หลักฐานทางประวัติศาสตร์ทั้งที่เป็นลายลักษณ์อักษร และไม่เป็นลายลักษณ์อักษรระบุไว้ว่า ผ้าไหมนอกจากจะเกี่ยวข้องกับชีวิตชนชั้นสูงแล้ว ยังมีผ้าที่ทอโดยผู้หญิงในราชสำนักหรือคุ้มเจ้านาย โดยกล่าวว่าพระราชยาของเจ้าเมืองเชียงใหม่องค์ที่สองว่า พระชายาประทับในตำหนักไม้สักทองหลังใหญ่ และทรงให้เวลาอยู่กับการทอผ้าไหม โดยมีบ่าวช่วยปั่นเส้นไหมให้ นอกจากนี้ในคุ้มแล้ว ยังมีแหล่งทอผ้าไหมอีก 2 แห่ง คือ สันกำแพงและฮอดและในเขตหมู่บ้านต่าง ๆ ทั้งสองแห่งได้แก่ บ้านดั้นแห่น อำเภอสันป่าตอง มีชื่อในการทำเชิงผ้านุ่ง (ตีนจก) บ้านแอ่น อำเภอดอยเต่า ทำให้เชื่อว่าในสมัยก่อนคงจะมีการทอผ้าหลายแห่งที่เป็นศูนย์กลางการทอผ้า (ศูนย์บริการข้อมูลการค้าการลงทุน จังหวัดเชียงใหม่, 2554 : 3)

นอกจากหลักฐานดังกล่าวแล้ว พอจะมีหลักฐานในการทอจกของชาวเมืองเชียงใหม่ อีกอย่างหนึ่งคือ “...พระชายาฯ โปรดให้พื้นฟูการทอชิ้นยกดอกจกด้วยมือ ใช้ไหมทองโปรดที่แต่งกายเป็นแบบอย่างทั้งเสื้อผ้าชั้น” (ศูนย์บริการข้อมูลการค้าการลงทุน จังหวัดเชียงใหม่, 2554 : 3)

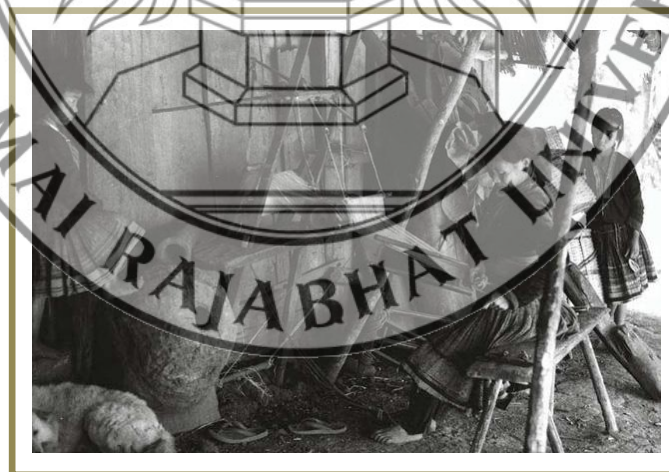
1.2 ผลิตภัณฑ์ผ้าทอจังหวัดเชียงใหม่ (ศูนย์บริการข้อมูลการค้าการลงทุนจังหวัดเชียงใหม่, 2554 : 2)

1.2.1 ผ้าชิ้นดินจกแม่แจ่ม เป็นผ้าชิ้นดินจกที่ทอมือและทำกันมาตั้งแต่สมัยโบราณ มีลายโบราณเช่น ลายละคอนหลวงชั้นเชิงแสน และลายประยุกต์ เป็นผ้าถุงที่มีส่วนประกอบ 3 ส่วน คือ ส่วนหัวชิ้นคือส่วนบนสุดจะเป็นสีขาวหรือแดง ส่วนตัวชิ้นอยู่ตรงกลาง และส่วนดินชิ้นที่มีลายจกซึ่งเป็นลายโบราณบนพื้นสีแดงเป็นลวดลายที่ประณีตสวยงาม

ภาพที่ 2.2 ผ้าชิ้นดินจกที่เก็บลายไว้ทั้งหมด

1.2.2 ผ้าทอกระเหรี่ยง (ผ้าทอกีเอาจ) อำเภอดอยเต่า : ผ้าฝ่ายทอกีเอาจย้อมสีธรรมชาติ งานฝีมือกระเหรี่ยงที่สืบทอดวัฒนธรรมการย้อมสีธรรมชาติบนเส้นฝ้ายและทอเป็นพื้นหน้าแคบ ด้วยเทคนิคการทอที่ใช้ “กีเอาจ” โดยใช้ฝ้ายโองเสาหรือรวบ้านดั้นเอาจของผู้ทอ ผืนผ้าของชาวกระเหรี่ยงจะมีลวดลายที่งดงามเป็นเอกลักษณ์

ภาพที่ 2.3 การทอผ้ากีเอาจ

ที่มา : ธนาคารกรุงเทพ จำกัด มหาชน, 2551 : 124

1.2.3 ผ้าทอย้อมสีธรรมชาติตัดเย็บมืออำเภอแม่แจ่มและอำเภอฮอด : จากผ้าทอย้อมสีธรรมชาติที่ผลิตขึ้นเอง ได้มีการตัดเย็บเป็นเสื้อผ้า เครื่องนุ่งห่มด้วยเทคนิคการเย็บมือแบบพื้นบ้านที่สวยงามและมีความเรียบง่ายน่าสวมใส่

1.2.4 ผ้าทอย้อมสีมะเกลือและผ้าทอฝ้ายปั่นมืออำเภอฮอด : ด้วยภูมิปัญญาการผลิตสิ่งทอ พื้นบ้านที่สืบทอดกันมาช้านาน ของชาวบ้านในเขตอำเภอฮอด มีการผลิตเส้นด้ายฝ้ายด้วยการปั่นด้วยมือและการย้อมสีมะเกลือที่ใส่โทนน้ำตาลถึงดำทำให้สามารถสร้างสรรค์ผืนผ้าที่งดงามด้วยสีสัน และเส้นใยที่งดงาม

1.2.5 ผลิตภัณฑ์แปรรูป ผ้าฝ้ายย้อมสีธรรมชาติอำเภอหางดง และอำเภอด่านกำแพง : ผู้ผลิตสิ่งทอที่ทำการผลิตสิ่งทอพื้นบ้านที่สวยงามมองเห็นความสำคัญในการเพิ่มมูลค่าและรูปแบบ จึงได้ประสานการทำงานร่วมกันกับช่างตัดเย็บเสื้อผ้าในชุมชนที่มีฝีมือทำให้เกิดการแปรรูปผลิตภัณฑ์ผ้าทอย้อมสีธรรมชาติเป็นผลิตภัณฑ์ต่างๆ เช่น กระเป๋าเสื้อผ้า และเครื่องนุ่งห่มหลากหลายชนิด ที่สวยงามเหมาะสำหรับการใช้งานในชีวิตประจำวัน

1.2.6 ผ้ากัญชงเขียนเทียน มังคุดย้อม : ชาวมังได้สืบทอดวิธีการผลิตเส้นใยจากต้นกัญชง หรือม้าง เพื่อถักทอเป็นเครื่องนุ่งห่ม และเครื่องใช้ในงานประเพณีวัฒนธรรมมาจากรบรรพบุรุษ ผ้าเขียนเทียนมังเป็นผ้าทอที่ผลิตด้วยมือทุกขั้นตอนนับตั้งแต่ผลิตเส้นใยทอเป็นผืนผ้า บรรจงเขียนลวดลายเอกลักษณ์โบราณของชาวมังลงบนผืนผ้า แล้วจึงย้อมด้วยสีครามจากต้นห้อม เป็นผ้าที่มีลวดลายงดงามสามารถใช้งานได้ทั้งการประดับตกแต่งในบ้านเรือนจนถึงตัดเย็บเป็นเครื่องนุ่งห่ม

ภาพที่ 2.4 การเขียนเทียน

ที่มา : ธนาคารกรุงเทพ จำกัด มหาชน, 2551 : 119

1.3 เอกลักษณ์ผ้าทอเชียงใหม่ (ศูนย์บริการข้อมูลการค้าการลงทุน จังหวัดเชียงใหม่, 2554 :

4)

- 1) วัสดุในการทอ ใช้ทั้งไหมและฝ้าย หรืออย่างใดอย่างหนึ่ง หากเป็นเจ้านายชั้นสูง ในคุ้มหรือในราชสำนักจะใช้ไหมในการทอสอดแซมด้วยด้ายเงินหรือด้ายทอง
- 2) ลวดลายที่ใช้ในการทอเป็นลวดลายดั้งเดิม
- 3) ความแน่นของลวดลายกับพื้นที่ ว้าง จะมีความสมดุลกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับลวดลาย
- 4) อุปกรณ์ที่ใช้จัก ใช้ขนเม่นเป็นอุปกรณ์ในการจัก
- 5) สี ยังคงรักษาเอกลักษณ์ดั้งเดิม คือ วรรณะของสีออกเหลือง (หากเป็นเจ้าของ นายชั้นสูงในราชสำนักก็จะใช้ด้ายเงินด้ายทองแซมพร้อมกับฝ้ายหรือสีที่ใช้จักเพียงสีเดียวก็มี
- 6) ดิ้นชั้นนิยมใช้สองสี คือ ดำ และแดง ซึ่งใช้เทคนิคในการเกาะเส้นด้าย ในขณะที่ทอ โดยสีดำจะอยู่ด้านบน และสีแดงจะอยู่ด้านล่างหรือในบางครั้งจะใช้สีแดง (กำ) เพียงสีเดียวก็มี
- 7) การต่อดิ้นชั้น ตัวชั้นและหัวชั้นจะใช้มือเย็บติด
- 8) ฝ้ายที่ใช้จกกลดลายแบบดั้งเดิม มักจะใช้ฝ้ายเมืองจก (ฝ้ายปั่นมือ) ต่อมาจึงใช้ฝ้าย พ้ายจากกลดลายแทน

1.4 วิธีการทอผ้า

ภาพที่ 2.5 การทอผ้าตีนจก

ในปัจจุบันถึงแม้ว่ายังไม่มีหลักฐานที่แน่ชัดบ่งบอกถึงต้นกำเนิดของการทอผ้า แต่ก็สามารถเทียบเคียงกับหลักฐานอื่น ๆ ซึ่งมีความคล้ายคลึงกัน โดย มีเหตุผลหลายอย่างสนับสนุนแนวคิดที่ว่า การทอผ้ามีวิวัฒนาการมาจากการ ทำเชือก ทอเสื่อ และการจักสาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งลายเชือกทาบที่ปรากฏ ร่องรอยให้เห็นบนภาชนะดินเผา ซึ่งพบเป็นจำนวนมากตามแหล่งโบราณคดีก่อนประวัติศาสตร์สมัยหินใหม่ เรื่อยมาจนถึงแหล่งโบราณคดีสมัยประวัติศาสตร์ ด้วยเหตุนี้เอง จึงกล่าวได้ว่าการทอผ้าเป็นงานหัตถกรรมที่เก่าแก่ที่สุดในโลกรวมทั้ง หลักของการทอผ้า ก็คือ การทำให้เส้นด้ายสองกลุ่มขั้ดกัน โดยทั้งสอง พวกตั้งฉากกัน เส้นด้ายกลุ่มหนึ่งเรียกว่า ด้ายยืน และอีกกลุ่มหนึ่งเรียกว่า ด้ายพุ่ง ลักษณะของการขั้ดกันของด้ายพุ่งและด้ายยืน จะขั้ดกันแบบธรรมดาที่เรียกว่า ลายขั้ด หรืออาจจะเพิ่มเทคนิคพิเศษเพื่อให้ผ้ามีลวดลาย สีเส้นที่สวยงามแปลกตา (พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติยลรัตนราชโกสินทร์, 2551 : 1)

1.5 ขั้นตอนในการทอผ้า (พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติยลรัตนราชโกสินทร์, 2551 : 1-2)

1.5.1 สืบเส้นด้ายยืนเข้ากับแกนม้วนด้ายยืน และร้อยปลายด้ายแต่ละเส้นเข้าไปในตะกอลแต่ละชุดและพันหวี ดึงปลายเส้นด้ายยืนทั้งหมดม้วนเข้ากับแกนม้วนผ้าอีกด้านหนึ่ง ปรับความตึงหย่อนให้พอเหมาะ กรอด้วยด้ายเข้ากระสวยเพื่อใช้เป็นด้ายพุ่ง

1.5.2 เริ่มการทอโดยยกเครื่องแยกหมู่ตะกอล เส้นด้ายยืนชุดที่ 1 จะถูกแยก ออกและเกิดช่องว่าง สอดกระสวยด้วยด้ายพุ่งผ่าน สลับตะกอลชุดที่ 1 ยกตะกอลชุดที่ 2 สอดกระสวยด้วยด้ายพุ่งกลับ ทำสลับกันไปเรื่อย ๆ

1.5.3 การกระทบพื้นหวี (ฟัน) เมื่อสอดกระสวยด้วยด้ายพุ่งกลับก็จะกระทบ พื้นหวี เพื่อให้ด้ายพุ่งแนบติดกัน ได้นื้อผ้าที่แน่นหนา

1.5.4 การเก็บหรือม้วนผ้า เมื่อทอผ้าได้พอประมาณแล้วก็จะม้วนเก็บใน แกนม้วนผ้า โดยผ่อนแกนด้ายยืนให้คลายออกและปรับความตึงหย่อนใหม่ให้พอเหมาะ

การทอผ้าพื้น เป็นการใช้หลักการทอผ้าเบื้องต้น ที่นำเอาด้ายเส้นยืนและด้ายเส้นพุ่งมา ขั้ดกัน เพื่อให้เกิดเป็นพื้นผ้า โดยด้ายเส้น พุ่งและเส้นยืนอาจเป็นด้ายสีเดียวกัน หรือต่างสีกัน หรือนำเอาเส้นด้ายที่เป็นดินเงินหรือดินทองมาทอควบด้วย เพื่อให้ผ้า มีความมันระยับ สวยงามยิ่งขึ้น

1.6 การย้อมสีด้ายฝ้ายและไหม

ในการย้อมต้องย้อมเส้นไหมก่อนที่จะนำไปทอเป็นผืน จึงจะถือว่า มีคุณภาพเข้า ขั้มาตรฐาน ส่วนการย้อมผ้าที่ทอเป็นผืนอยู่แล้ว จะกระทำต่อเมื่อเป็นการย้อม ทับหรือเปลี่ยนสีผ้า ผืนเดิมเท่านั้นสีที่นิยมในการย้อมสีด้ายมี 2 ประเภทคือ สีย้อมที่ได้จากธรรมชาติ (Natural dye หรือ Vegetable dye) ซึ่งได้จากเปลือก ราก แก่น ผลของ ต้นไม้ ดินแดง และสีจากแร่ธาตุ และสีประเภทที่ สองคือ สีย้อมวิทยาศาสตร์หรือสีสังเคราะห์ (Chemical dye หรือ Synthetic dye) ซึ่งสีย้อมที่ได้จาก

ธรรมชาติมีใช้กันมานานแล้ว แต่ความนิยมลงโดยลำดับหลังจากเริ่มใช้สีสังเคราะห์ เมื่อราว 150 ปีมานี้ คือราว พ.ศ. 2400 ตอนกลาง รัชกาลที่ 4 แต่ต่อมาความหวังกังวลและสำนึกในเรื่องสิ่งแวดล้อมทำให้เกิดความพยายามที่จะย้อนกลับไปใช้ สีย้อมที่ได้จากธรรมชาติ Steve Lerner กล่าวไว้ในหนังสือ “Eco-Pioneers : Practical Visionaries Solving today’s Environmental Problems” ถึงนักวิทยาศาสตร์สตรีชาวอเมริกันผู้หนึ่งชื่อ Sally Fox แห่ง Arizona ว่าเป็นผู้วิจัยและพัฒนาฝ้ายสีธรรมชาติบางสีขึ้นได้ด้วยเทคโนโลยีพันธุวิศวกรรม โดยไม่ต้องใช้สารฆ่าแมลง และไม่ต้องใช้สีย้อมแต่ ประการใด เป็นการขจัดมิให้เกิดมลพิษต่อสิ่งแวดล้อม อันเนื่องมาจากกระบวนการเกษตรและกรรมวิธีย้อมสี ได้เป็นอย่างดี แต่เนื่องจากการวิจัยเกี่ยวกับการตัดต่อ สารพันธุกรรม (G.M.O.) ขณะนี้ยังอยู่ในระยะแรก ฉะนั้นผลในทางลบที่อาจจะมิจึงเป็นสิ่งที่พึงระวังในประเทศที่พัฒนาแล้วมีเงื่อนไขในการนำสินค้าเข้า เช่น ต้องมีมาตรฐานในการผลิต ไม่มีสารพิษตกค้าง ไม่ส่งผลเสียต่อสภาพแวดล้อม โดยประเทศในยุโรปและสหรัฐอเมริกาจะนำเงื่อนไขในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมมาเป็นเกณฑ์ในการนำเข้าผลิตภัณฑ์สิ่งทอด้วย ดังนั้น ผลิตภัณฑ์สิ่งทอจึงต้องมีความสะอาดสำหรับคนสวมใส่ คือใส่แล้วไม่เกิดอาการแพ้ ไม่มีสารตกค้าง และสะอาด สำหรับสิ่งแวดล้อม คือไม่ปล่อยน้ำเสียหรือโลหะหนัก ในกระบวนการผลิตออกมาสู่สิ่งแวดล้อม ซึ่งทางกระทรวงอุตสาหกรรมได้ประกาศห้ามใช้สีย้อมในกลุ่มอาร์ซีไค 20 ชนิด เนื่องจากก่อมลพิษต่อสิ่งแวดล้อม ชาวไทยในสมัยก่อนนิยมใช้สีธรรมชาติในการย้อมผ้า สีย้อมจากธรรมชาติที่ยังใช้อยู่ในปัจจุบัน (ธนาคารกรุงเทพ จำกัด มหาชน, 2551 : 136) ได้แก่

- 1) สีแดง ได้จากรากขมิ้น แก่นฝาง ลูกกำแลด เปลือกสมอ เมื่อนำมาสกัดจะได้สีแดง แต่ชาวล้านนาและชาวอีสาน นิยมย้อมไหมหรือผ้าด้วยครั่ง ซึ่งเป็นสารที่ผลิตจาก เปลือยชนิดหนึ่ง ชาวอีสานเรียกว่า “จิ้งครั่ง”
- 2) สีส้ม ได้จากเปลือกและรากขมิ้น เปลือกกรากจะให้สีแดง เนื้อของรากขมิ้นจะให้สีเหลือง ถ้าใช้เปลือกกรากผสมกับ เนื้อรากจะให้สีส้ม นิยมใช้ย้อม ผ้าฝ้าย ผ้าไหม ไหมพรม หลอด สีส้มของดอกกระถินก็นำมาตากแห้ง แล้วต้ม จะได้สีส้ม และยังใช้เมล็ดของลูกสะเดาได้ด้วย
- 3) สีเขียว ได้จากเปลือกต้นมะริด ใบหูกวาง เปลือกสมอ เปลือกกระหูด คราม แล้วย้อมทับด้วยเถลลง (ไม้เถลย ชนิดหนึ่งมีลักษณะคล้ายต้นเข้ ใบเป็นสีเขียวตองอ่อน)
- 4) สีเหลือง ได้จากแก่นเข้ หรือแก่นแกลด แก่นขนุน ใบเสนียด ขางของต้นรงทอง แก่นของสุพรรณิการ์ ลูกมะคาย ลูกมะแสดรวมกับด่างไม้ สะแกและขมิ้นสวน เปลือกต้นนมไม้ และยังใช้เนื้อต้นหมอนย้อมไหม
- 5) สีดำ ได้จากลูกมะเกลือ ลูกกระเจา (ลูกไม้ป่าชนิด หนึ่ง ผลกลม สีดำสนิทคล้ายลูกมะขามป้อม ต้นสูง ประมาณต้นโพ) ต้นกระเม็ง ผลและเปลือกของสมอ

- 6) สีเหลืองอมส้ม ได้จากดอกคำฝอย
- 7) สีม่วงอ่อนได้จากลูกหว่า
- 8) สีเปลือกไม้ ได้จากต้นรูกฟ้า หนามทราย ไม้โกงกาง เปลือกตะนูน
- 9) สีเหลืองมะนาว ใช้เปลือกไม้ประโศดข้อม
- 10) สีนํ้าตาลแก่ ได้จากเปลือกไม้โกงกาง ไม้สุน
- 11) สีชมพู ได้จากต้นฝาง ต้นมหาภาพ
- 12) สีทองอ่อน ได้จากเปลือกของต้นมะพูด เปลือกผลทับทิม แก่นแกลแลรวมกับต้นคราม ใบหูกวาง เปลือกและผล ของสมอพิเภก นอกจากนี้ยังมีใบลั่นประด ใบแค
- 13) สีฟ้าก็เกมเหลือง ได้จากหมากสุ่ม มะขามป้อม กับแก่นแกลแล
- 14) สีคราม ได้จากต้นคราม หรือต้นหอมหรือหอมเมือง (ต้นสูงประมาณเมตรครึ่ง ใบเล็กเท่าใบมะขาม) โดยใช้ส่วนรากและใบต้นครามผสมกับปูนขาว และน้ำ

ภาพที่ 2.6 การหมักสีข้อม

ที่มา : ธนาคารกรุงเทพ จำกัด มหาชน, 2551 : 137

1.5 การทอผ้าแบบพื้นบ้านของภาคเหนือ

สาริตรี สุวรรณสถิตย์ (2554 : 1-3) กล่าวว่า ในปัจจุบันการทอผ้าพื้นบ้านพื้นเมืองหลายแห่งยังทอลดดาวย สัญลักษณ์ดั้งเดิม โดยเฉพาะในชุมชนที่มีเชื้อสายชาติพันธุ์บางกลุ่มที่กระจายตัวกันอยู่ในภาคต่าง ๆ ของประเทศไทย ศิลปะ การทอผ้าของกลุ่มชนเหล่านี้จึงนับว่าเป็นเอกลักษณ์เฉพาะกลุ่มอยู่จนถึงทุกวันนี้ หากจะแบ่งผ้าพื้นเมืองของกลุ่มชนเหล่านี้ตามภาคต่าง ๆ เพื่อให้เห็นภาพชัดเจนขึ้น ก็อาจจะแบ่งคร่าว ๆ ได้ดังนี้

การทอผ้าในภาคเหนือแถบล้านนาไทย (จังหวัดเชียงราย พะเยา ลำพูน ลำปาง แพร่ น่าน เชียงใหม่ และแม่ฮ่องสอน) โดยเฉพาะในกลุ่มชาวไทยโยนกหรือไทยวน และชาวไทยลื้อ ซึ่งเป็นกลุ่มชนดั้งเดิมของล้านนาไทย มีความเชื่อเรื่องการตั้งถิ่นฐานในสภาพแวดล้อมที่เป็นภูเขาและ

มีทางน้ำไหล ผู้หญิงไทยวนและไทยลื้อ ในปัจจุบันนี้ยังรักษาวัฒนธรรมการทอผ้าในรูปแบบและลวดลายที่สืบทอดกันมา โดยเฉพาะการทอชิ้นดินจก ผ้าจิด และผ้าที่ใช้เทคนิค “เกาะ” เป็นต้น

การทอผ้าไหมยกดอกและการทอชิ้นไหมต่อดินจกยกคันเงินคันทองนั้น รู้จักกันในหมู่เจ้านายชั้นสูงในภาคเหนือ ซึ่งได้ฝึกอบรมให้หญิงชาวบ้านตามหมู่บ้านหลายแห่ง เช่น ในจังหวัดเชียงใหม่ และลำพูน รู้จักทอจนทำกันเป็นอุตสาหกรรมในหมู่บ้านหลายแห่งจนถึงทุกวันนี้

ลวดลายและสัญลักษณ์ในผ้าพื้นบ้านพื้นเมืองของไทยที่ทอกันตามท้องถิ่นต่าง ๆ ในปัจจุบันนี้เต็มไปด้วยลวดลายและสัญลักษณ์ต่าง ๆ มากมาย ซึ่งผู้ใช้ผ้าในยุคปัจจุบันอาจไม่เข้าใจความหมายและมองไม่เห็นคุณค่า ลวดลายและสัญลักษณ์เหล่านี้ บางลายก็มีชื่อเรียกสืบทอดกันมาหลายชั่วคน บางชื่อก็เป็นภาษาท้องถิ่นไม่เป็นที่เข้าใจของคนไทยในภาคอื่น ๆ เช่น ลายเอี้ยลายปักจั่น ฯลฯ บางชื่อก็เรียกกันมาโดยไม่รู้ประวัติ เช่น ลายแมงมุม ลายปลาหมึก ซึ่งแม้แต่ผู้ทอก็อธิบายไม่ได้ ว่าทำไมจึงเรียกชื่อนั้น บางลวดลายก็มีผู้ตั้งชื่อให้ใหม่ เช่น ลาย “ขอพระเทพ” เป็นต้น

สัญลักษณ์และลวดลายบางอย่างก็เชื่อมโยงกับคติและความเชื่อของคนไทยพื้นบ้านที่นับถือสืบทอดกันมาหลาย ๆ ชั่วอายุคน และยังสามารเชื่อมโยงกับลวดลายที่ปรากฏอยู่ในศิลปะอื่น ๆ เช่น บนจิตรกรรมฝาผนัง และสถาปัตยกรรม หรือบางทีก็มีกล่าวถึงในตำนานพื้นบ้าน และในวรรณคดี เป็นต้น บางลวดลายก็เป็นคติร่วมกับความเชื่อสากลและปรากฏอยู่ในศิลปะของหลายชาติ เช่น ลายขอหรือลายคันหอย เป็นต้น ลายนก หรือหงส์ หรือน่าน และมักจะปรากฏอยู่เป็นคู่ ๆ โดยมีลายเหมือนฝนตกอยู่ข้างบน และมีลายภูเขาหรือลายน้ำไหลอยู่ข้างล่างด้วย ซึ่งจะปรากฏบนผ้าดินจกของล้านนาเกือบทุกชิ้น และลายนกลี้นี้ยังปรากฏบนผ้าของไทยลื้อ เช่น ผ้าเช็ดหน้า เป็นต้น

สรุปได้ว่าในชุมชนทางภาคเหนือ ผ้าทอยังคงมีบทบาทสำคัญทางสังคมและวัฒนธรรม นอกเหนือจากบทบาททางการค้าแล้ว ไม่ว่าจะเป็นการใช้ในประเพณี พิธีกรรมต่าง ๆ การใช้เป็นเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่มในหลายชุมชน ในพิธีขึ้นเฮือนใหม่ พิธีสืบชะตาหรือพิธีที่มีการใช้ขันหลวงยังคงมีการใช้ผ้าขาว-ผ้าแดงเป็นเครื่องประกอบพิธีกันอยู่ โดยเชื่อว่าเป็นสัญลักษณ์ของผีบรรพบุรุษ ในหลายชุมชนยังคงมีการใช้ผ้าขาวที่ทอด้วยมือเป็นผ้าห่อธูป เทียน หรือห่อรางวัลของผู้ที่ล่วงลับไปแล้ว และยังใช้ทำตุ๊กตาสามหางและถุงขาวที่ใช้ในพิธีศพเช่นกัน มีการทอถุงเพื่อใช้ในวันขึ้นปีใหม่ หรือใช้ในงานปอยหลวง ผ้าหลายอย่างทอขึ้นเพื่อใช้เป็นผ้าคำหั่วในพิธีรดน้ำคำหั่วญาติผู้ใหญ่ ในวันสงกรานต์หรือปีใหม่เมือง ผ้าห่อคัมภีร์ก็ยังมีการทำขึ้นทุกครั้งของงานปอยเข้าสังข์เพื่ออุทิศให้แก่ผู้ล่วงลับ

2. การนำเอาหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้กับงานหัตถกรรมสาขาผ้าทอ

“เศรษฐกิจพอเพียง” เป็นปรัชญาแนวคิดที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ฯ ได้พระราชทานพระราชดำริชี้แนะแนวทางการดำเนินชีวิตแก่พสกนิกรชาวไทยมาโดยตลอดนานกว่า 25 ปี ตั้งแต่ก่อนเกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจ และเมื่อภายหลังได้ทรงเน้นย้ำแนวทางการแก้ไขเพื่อให้รอดพ้น และสามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงและยั่งยืนภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์และความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ (มูลนิธิชัยพัฒนา, 2554 : ออนไลน์)

ความหมายของเศรษฐกิจพอเพียง จึงประกอบด้วยคุณสมบัติ ดังนี้

- 1) ความพอประมาณ หมายถึง ความพอดีที่ไม่น้อยเกินไปและไม่มากเกินไป โดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น เช่น การผลิตและการบริโภคที่อยู่ในระดับพอประมาณ
- 2) ความมีเหตุผล หมายถึง การตัดสินใจเกี่ยวกับระดับความพอเพียงนั้น จะต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผล โดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้น ๆ อย่างรอบคอบ
- 3) ภูมิคุ้มกัน หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้น โดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ของสถานการณ์ต่าง ๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคต

โดยมี เงื่อนไข ของการตัดสินใจและดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ให้อยู่ในระดับพอเพียง 2 ประการ ดังนี้

- 1) เงื่อนไขความรู้ ประกอบด้วย ความรอบรู้เกี่ยวกับวิชาการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องรอบด้าน ความรอบคอบที่จะนำความรู้เหล่านั้นมาพิจารณาให้เชื่อมโยงกัน เพื่อประกอบการวางแผนและความระมัดระวังในการปฏิบัติ
- 2) เงื่อนไขคุณธรรม ที่จะต้องเสริมสร้าง ประกอบด้วย มีความตระหนักใน คุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริตและมีความอดทน มีความเพียร ใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต

การประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียงในงานหัตถกรรมสาขาผ้าทอ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2554 : 1-2) คือ ผู้ประกอบการจะต้องคำนึงถึงความมั่นคงและยั่งยืนของการดำเนินธุรกิจมากกว่า การแสวงหาผลประโยชน์ระยะสั้น ฉะนั้นจึงต้องมีความรอบรู้ในธุรกิจที่ตนดำเนินการอยู่ และมีการศึกษาข้อมูลข่าวสารอยู่ตลอดเวลา เพื่อให้สามารถก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ และต้องมีคุณธรรมคือ มีความซื่อสัตย์สุจริตในการประกอบอาชีพ ไม่ผลิตหรือค้าขายสินค้าที่ก่อโทษหรือสร้างปัญหาให้กับคนในสังคมและสิ่งแวดล้อม มีความขยันหมั่นเพียรอดทนในการพัฒนาธุรกิจ ไม่ให้มีความบกพร่อง และก้าวหน้าไปอย่างต่อเนื่อง โดยมีการพัฒนาประสิทธิภาพการผลิต การปรับปรุงสินค้าและคุณภาพให้ทันกับความต้องการของตลาดและการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี

และในขณะเดียวกันต้องมีความรับผิดชอบต่อสังคม ตลอดจนในทุกขั้นตอนของการดำเนินธุรกิจ โดยการรักษาสมดุลในการแบ่งปันผลประโยชน์ของธุรกิจอย่างสมเหตุสมผล

ดังนั้นในการประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียงในงานหัตถกรรมสาขาผ้าทอนั้น ผู้ประกอบการจะต้องคำนึงถึงมีหลักการในการจัดการธุรกิจ 7 ข้อ (อภิชัย พันธเสน, 2545 : บทสรุปผู้บริหาร) ด้วย ซึ่งจะประกอบไปด้วย

- 1) ใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม นั่นคือ ใช้เทคโนโลยีที่มีราคาไม่แพง แต่ถูกหลักวิชาการ
 - 2) มีขนาดการผลิตที่เหมาะสม สอดคล้องกับความสามารถในการบริหารจัดการ
 - 3) ไม่โลภเกินไปและไม่เน้นกำไรระยะสั้นเป็นหลัก
 - 4) เน้นความซื่อสัตย์ สุจริตในการประกอบการ ไม่เอารัดเอาเปรียบผู้บริโภค และไม่เอารัดเอาเปรียบแรงงานหรือลูกค้า ตลอดจนไม่เอารัดเอาเปรียบผู้จำหน่ายวัตถุดิบ
 - 5) เน้นการกระจายความเสี่ยงจากการมีผลิตภัณฑ์ที่หลากหลาย และ/หรือ มีความสามารถในการปรับเปลี่ยนผลผลิตได้ด้วย
 - 6) เน้นการบริหารความเสี่ยงต่ำ (Down side risk management) โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ไม่ก่อหนี้จนเกินขีดความสามารถในการจัดการ
 - 7) เน้นการตอบสนองตลาดภายในท้องถิ่น ภูมิภาค ตลาดภายในประเทศและตลาดต่างประเทศเป็นหลักตามลำดับ
- ปัจจัยดังกล่าวจะช่วยให้สามารถพัฒนาได้ในระยะยาวแบบยั่งยืน และสอดคล้องกับแนวคิดแบบเศรษฐกิจพอเพียงที่จะนำมาพัฒนาชุมชนได้

3. แนวคิดการวิเคราะห์ Swot Analysis

SWOT Analysis เป็นเครื่องมือสำหรับวิเคราะห์จุดแข็ง (Strengths) จุดอ่อน (Weaknesses) โอกาส (Opportunities) และภัยคุกคามต่าง ๆ (Threats) ด้วยเครื่องมือนี้ จะช่วยให้คุณรับรู้จุดแข็งที่คุณมีอยู่ จุดอ่อนคือสิ่งที่คุณควรต้องแก้ไขปรับปรุง โอกาสที่ส่งผลดีต่องานหรือธุรกิจของคุณ และอุปสรรคที่ขัดขวางธุรกิจของคุณ (สุเมธ, 2551 : 1-2)

- 1) Strengths (จุดแข็ง) ให้พิจารณาในประเด็นต่อไปนี้
 - 1.1) อะไรคือความได้เปรียบที่คุณมีอยู่
 - 1.2) คุณทำสิ่งต่าง ๆ ได้ดีขนาดไหน (เมื่อเทียบกับคู่แข่ง)
 - 1.3) ทรัพยากรอะไร ที่คุณสามารถเข้าถึงได้ (หรือหามาได้) ในขณะที่คู่แข่งของคุณนั้นไม่สามารถหาได้ หรือหามาได้ด้วยความยากลำบาก
 - 1.4) ประเด็นอื่น ๆ ที่คุณเห็นว่ามันเป็นจุดแข็งสำหรับธุรกิจของคุณ

2) Weaknesses (จุดอ่อน) ให้พิจารณาในประเด็นต่อไปนี้

2.1) อะไร คือสิ่งที่คุณ หรือคนรอบข้างของคุณเห็นว่าคุณต้องปรับปรุง

2.2) อะไร ที่คุณยังทำได้ไม่ดีนัก

2.3) คู่แข่งของคุณ มีจุดแข็งในด้านไหนบ้าง (นั่นจะกลายเป็นจุดอ่อนของเรา)

3) Opportunities (โอกาส) ให้พิจารณาในประเด็นต่อไปนี้

3.1) การเปลี่ยนแปลงภายนอก ที่มีผลดีต่อธุรกิจของคุณมีอะไรบ้าง

3.2) แนวโน้มที่น่าสนใจที่คุณจะต้องคอยจับตาดู มีอะไรบ้าง

4) Threats (ภัยคุกคาม) ให้พิจารณาในประเด็นต่อไปนี้

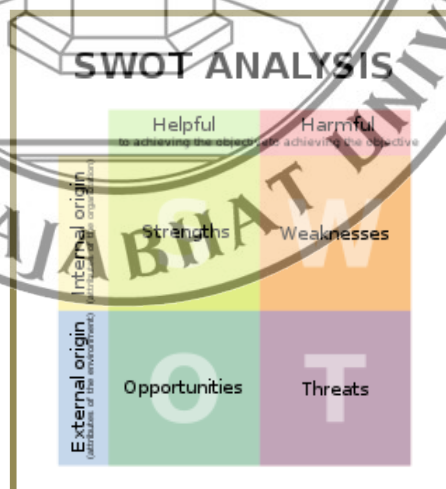
4.1) การเปลี่ยนแปลงภายนอกอะไรบ้าง ที่จะเป็อุปสรรคกับธุรกิจของคุณ

4.2) คู่แข่งของคุณ กำลังพยายามทำอะไรบ้าง ที่อาจส่งผลกระทบต่อเราในอนาคต

ประเด็นในการวิเคราะห์ SWOT ดังกล่าวนี เป็นเพียงตัวอย่างเท่านั้น ผู้วิเคราะห์อาจเพิ่มเติมประเด็นอื่น ๆ ได้อีก ตามสภาพความเป็นจริงที่เกิดขึ้น และเราสามารถใช SWOT Analysis ในการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค ได้ทั้งองค์กรของเราเอง และคู่แข่งของเรา

นอกจากนี้ในการทำ SWOT Analysis ยังมีเครื่องมือชิ้นหนึ่ง ที่จะช่วยให้เราสามารถวิเคราะห์หาโอกาส (Opportunities) และอุปสรรค (Threats) ได้ครอบคลุมมากยิ่งขึ้น เครื่องมือดังกล่าวเรียก PEST Analysis (บางแห่งเรียก STEP Analysis) โดย PEST นั้นประกอบไปด้วย

- 1) P – Political วิเคราะห์ผลกระทบจากการเมือง การปกครอง รวมถึงกฎหมายต่าง ๆ
- 2) E – Economics วิเคราะห์ผลกระทบจากสภาพเศรษฐกิจ และปัจจัยทางเศรษฐศาสตร์
- 3) S – Social เป็นการวิเคราะห์ผลกระทบจากสังคม วัฒนธรรม สภาพความเป็นอยู่
- 4) T – Technology วิเคราะห์ผลกระทบจาก Technology หรือ Innovation อื่น ๆ

แผนภูมิที่ 2.1 การวิเคราะห์ Swot Analysis

ที่มา : วิกีพีเดีย สารานุกรมเสรี, 2554 : ออนไลน์

สำหรับการวิเคราะห์ SWOT Analysis (อมรศิริ, ม.ป.ป. : 3) จะนำมาใช้ประเมินธุรกิจของผู้ประกอบการที่เข้าร่วมโครงการ เพื่อหาโอกาสในการพัฒนาทางธุรกิจแบบยั่งยืน โดยผู้ประกอบการเข้าใจได้ว่า จุดแข็งขององค์กรจะเป็นความสามารถภายในที่ถูกใช้ประโยชน์เพื่อการบรรลุเป้าหมาย ในขณะที่จุดอ่อนขององค์กรจะเป็นคุณลักษณะภายในที่อาจจะทำลายผลของการดำเนินงาน โอกาสทางสภาพแวดล้อมจะเป็นสถานการณ์ที่ให้โอกาสเพื่อการบรรลุเป้าหมายขององค์กร และในทางกลับกันอุปสรรคทางสภาพแวดล้อมจะเป็นสถานการณ์ที่ขัดขวางการบรรลุเป้าหมายขององค์กร ทั้งนี้ผลจากการวิเคราะห์ SWOT Analysis จะใช้เป็นแนวทางในการกำหนดวิสัยทัศน์ การกำหนดกลยุทธ์ เพื่อให้องค์กรเกิดการพัฒนาไปในทางที่เหมาะสม

4. บริบทจังหวัดเชียงใหม่และข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับอำเภอดอยสะเก็ด อำเภอสารภี อำเภอสันป่าตอง อำเภอจอมทอง และอำเภอแมริม

ผ้าทอเป็นงานหัตถกรรมชนิดหนึ่งที่ขึ้นชื่อของจังหวัดเชียงใหม่ ในการศึกษาข้อมูลทั่วไปของจังหวัดเชียงใหม่ ทำให้ทราบถึงกระบวนการที่หล่อหลอมของวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีส่วนช่วยในเรื่องของการสนับสนุนให้หัตถกรรมผ้าทอยังคงอยู่คู่กับจังหวัดเชียงใหม่ โดยในการศึกษาด้านบริบทของจังหวัดเชียงใหม่ จะเป็นงานวิจัยเรื่อง การประยุกต์พระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นงานหัตถกรรมสาขาผ้าทอของจังหวัดเชียงใหม่ ปี 54 ซึ่งในที่นี้จะเป็นการศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างใน 5 อำเภอ คือ อำเภอดอยสะเก็ด อำเภอสารภี อำเภอสันป่าตอง อำเภอจอมทอง และอำเภอแมริม ซึ่งหัวข้อในการศึกษาด้านบริบทของจังหวัดเชียงใหม่จะประกอบไปด้วย

4.1 บริบทจังหวัดเชียงใหม่

เมืองเชียงใหม่มีชื่อปรากฏในตำนานว่า “นพบุรีศรีนครพิงค์เชียงใหม่” เป็นราชธานีของอาณาจักรล้านนาไทยมาตั้งแต่พระยาเม็งรายได้ทรงสร้างขึ้น เมื่อ พ.ศ.1839 ซึ่งมีอายุครบ 710 ปี ในปี พ.ศ. 2549 และเมืองเชียงใหม่ได้มีวิวัฒนาการสืบเนื่องกันมาในประวัติศาสตร์ตลอดมา เชียงใหม่มีฐานะเป็นนครหลวงอิสระ ปกครองโดยกษัตริย์ราชวงศ์เม็งราย ประมาณ 261 ปี (ระหว่าง พ.ศ. 1839-2100) ในปี พ.ศ. 2101 เชียงใหม่ได้เสียเอกราชให้แก่กษัตริย์พม่าชื่อนุเรงนอง และได้ตกอยู่ภายใต้การปกครองของพม่านานร่วมสองร้อยปี จนถึงสมัยพระบาทสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช และพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช ได้ทรงช่วยเหลือล้านนาไทยภายใต้การนำของพระยากาวิละและพระยาจำป๋านในการทำสงครามขับไล่ออกไปจากจังหวัดเชียงใหม่และเมืองเชียงแสนได้สำเร็จ ในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวฯ ได้โปรดให้

ปฏิรูปการปกครองหัวเมืองประเทศราช ได้ยกเลิกการมีเมืองประเทศราชในภาคเหนือ จัดตั้งการปกครองแบบมณฑลเทศาภิบาล เรียกว่า มณฑลพายัพ และเมื่อปี พ.ศ. 2476 พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ปรับปรุงการปกครองเป็นแบบจังหวัด เชียงใหม่จึงมีฐานะเป็นจังหวัดจนถึงปัจจุบัน (สำนักงานจังหวัดเชียงใหม่, 2552 : 2)

จังหวัดเชียงใหม่ตั้งอยู่ทางภาคเหนือของประเทศไทย เส้นรุ้งที่ 16 องศาเหนือ และเส้นแวงที่ 99 องศาตะวันออก สูงจากระดับน้ำทะเลประมาณ 1,027 ฟุต (310 เมตร) ส่วนกว้างจากทิศตะวันตกจรดทิศตะวันออกประมาณ 138 กิโลเมตร ส่วนยาวจากทิศเหนือจรดทิศใต้ประมาณ 320 กิโลเมตร ห่างจากกรุงเทพมหานคร 696 กิโลเมตร มีพื้นที่ประมาณ 20,107,057 ตารางกิโลเมตร จำแนกเป็น พื้นที่ป่าไม้ 69.92 % พื้นที่ทำการเกษตร 12.82 % พื้นที่อยู่อาศัยและอื่น ๆ 17.26 % (สำนักงานจังหวัดเชียงใหม่, 2552 : 3)

จังหวัดเชียงใหม่มีประชากรทั้งสิ้น 1,673,930 คน แยกเป็นชาย จำนวน 817,858 คน หญิง จำนวน 856,072 คน ความหนาแน่นเฉลี่ย 83 คน/ตร.กม. (ข้อมูลวันที่ 30 พ.ศ. 2553) ส่วนประชาชนบนพื้นที่สูง มีจำนวนทั้งสิ้น 312,447 คน กระจายอยู่ใน 20 อำเภอ มีกลุ่มชนเผ่าต่าง ๆ รวม 13 ชนเผ่า แบ่งเป็นชาวเขา 7 เผ่า ได้แก่ กะเหรี่ยง ม้ง เมี่ยน (เย้า) อาข่า (อีเก้อ) ล่าหู่ (มูเซอ) ลีซอ (ลีซู) และลัวะ จำนวน 229,382 คน เป็นชนกลุ่มน้อย 5 กลุ่ม ได้แก่ ปะหล่อง ไทใหญ่ ไทลื้อ จีนฮ่อ และอื่น ๆ รวมจำนวน 34,022 คน และคนไทยที่อาศัยอยู่ในชุมชนบนพื้นที่สูง จำนวน 49,043 คน (สำนักงานจังหวัดเชียงใหม่, 2552 : 4)

จังหวัดเชียงใหม่แบ่งเขตการปกครองออกเป็น 25 อำเภอ 204 ตำบล และ 2,066 หมู่บ้าน มีหน่วยงานบริหารราชการส่วนกลาง จำนวน 166 หน่วยงาน หน่วยงานบริหารราชการส่วนภูมิภาค จำนวน 34 หน่วยงาน และหน่วยงานบริหารราชการส่วนท้องถิ่น ซึ่งประกอบด้วยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) มีจำนวน 211 แห่ง แบ่งออกเป็น 1 องค์การบริหารส่วนจังหวัด 1 เทศบาลนคร 3 เทศบาลเมือง 93 เทศบาลตำบล และ 113 องค์การบริหารส่วนตำบล (สำนักงานจังหวัดเชียงใหม่, 2552 : 5)

เมืองเชียงใหม่มีประวัติศาสตร์ที่ยาวนาน คนเชียงใหม่ได้ตั้งสมณวัฒนธรรมประเพณีสืบทอดมาจากบรรพบุรุษอย่างต่อเนื่อง โดยส่วนใหญ่มีความผูกพันกับพุทธศาสนาและความเชื่อดั้งเดิม ประเพณีที่สำคัญ ได้แก่ ปีใหม่เมือง (สงกรานต์) ประเพณีฮ่อเป็ง ประเพณีเข้าอินทิล เทศกาลร่มบ่อสร้าง มหกรรมไม้ดอกไม้ประดับ งานไม้แกะสลักบ้าน เป็นต้น ซึ่งสัญลักษณ์ประจำจังหวัดคือ รูปช้างเผือกในเรือนแก้ว หมายถึงความสำคัญ 2 ประการของจังหวัด ซึ่งช้างเผือก คือ ช้างที่เจ้าผู้ครองนครเชียงใหม่นำมาทูลเกล้าถวายแด่สมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย (รัชกาลที่ 2 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์) และได้ขึ้นระวางเป็นช้างเผือกเอกในรัชกาล ส่วนเรือนแก้ว คือ ดินแดนที่

พุทธศาสนารุ่งเรืองสูงสุด ส่วนดอกไม้ประจำจังหวัดคือ ดอกทองกวาวและต้นไม้ประจำจังหวัด คือ ทองกวาว

ภาพที่ 2.7 ตราประจำจังหวัดเชียงใหม่และดอกไม้ประจำจังหวัดเชียงใหม่

4.2 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับอำเภอสารภี

สำนักงานเกษตรอำเภอสารภี (2552 : 1) ได้กล่าวไว้ว่า อำเภอสารภี ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ของจังหวัดเชียงใหม่ มีพื้นที่ 60,906 ไร่ เป็นที่ราบลุ่มดินปนทราย อยู่ห่างจากจังหวัดเชียงใหม่ 9 กิโลเมตร มีแม่น้ำขาน 2 สายคือ ทิศตะวันออกเฉียงแม่น้ำกวง ทิศตะวันตกแม่น้ำปิง ไม่มีพื้นที่ป่าและภูเขา มีอาณาเขตทิศเหนือติดต่อกับอำเภอเมืองเชียงใหม่ ทิศใต้ติดต่อกับอำเภอเมืองจังหวัดลำพูน ทิศตะวันออกติดต่อกับอำเภอสันกำแพง ทิศตะวันตกติดต่อกับอำเภอหางดง แบ่งเขตการปกครอง เป็น 12 ตำบล (106 หมู่บ้าน) ได้แก่

1) ตำบลยางเนิ้ง	จำนวน 7	หมู่บ้าน (เทศบาล)
2) ตำบลหนองผึ้ง	จำนวน 8	หมู่บ้าน (เทศบาล)
3) ตำบลสารภี	จำนวน 10	หมู่บ้าน (เทศบาล)
4) ตำบลท่ากว้าง	จำนวน 7	หมู่บ้าน (เทศบาล)
5) ตำบลชมพู	จำนวน 9	หมู่บ้าน (เทศบาล)
6) ตำบลคอนแก้ว	จำนวน 7	หมู่บ้าน (เทศบาล)
7) ตำบลไชยสถาน	จำนวน 8	หมู่บ้าน (เทศบาล)
8) ตำบลท่าวังตาล	จำนวน 13	หมู่บ้าน (เทศบาล)
9) ตำบลข้าวมุง	จำนวน 10	หมู่บ้าน (เทศบาล)
10) ตำบลสันทราย	จำนวน 12	หมู่บ้าน (เทศบาล)
11) ตำบลหนองแฝก	จำนวน 9	หมู่บ้าน (เทศบาล)
12) ตำบลป่าบง	จำนวน 6	หมู่บ้าน (อบต.)

อำเภอสารภีมีประชากรรวมทั้ง 76,331 คน มีครัวเรือนทั้งหมด 22,709 ครัวเรือน เป็นครัวเรือนเกษตรกร 12,706 ครัวเรือน และอำเภอสารภี มีลักษณะทางสังคมกึ่งเมือง กึ่งชนบท ประชาชนนับถือพุทธศาสนาร้อยละ 97.96 คริสต์ศาสนา ร้อยละ 9.66 อิสลาม ร้อยละ 0.38 มีวัด 77 แห่ง โบสถ์คริสต์ 13 แห่ง มัสยิด 1 แห่ง ทุกตำบลของอำเภอสารภี มีทางรถยนต์ติดต่อระหว่าง ตำบลและเข้าตัวเมือง สะดวกทุกตำบล ระยะห่างจากตัวเมืองเชียงใหม่มาทางทิศใต้ 9 กิโลเมตร สภาพถนนลาดยางมีต้นขางขนาดใหญ่อายุ 100 ปีปลูกสองข้างทาง เป็นที่ร่มรื่นเหมาะกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตรและเมืองโบราณ

ภาพที่ 2.8 วัดศรีคอตมูล ตั้งอยู่ตำบลหมก อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่

4.3 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับอำเภอดอยสะเก็ด

เทศบาลตำบลดอยสะเก็ด (ม.ป.ป.: 1) กล่าวไว้ว่า อำเภอดอยสะเก็ด เดิมที่ตั้งอยู่ที่ บ้านน้ำแพร่ ต่อมาเจ้าเมืองเชียงใหม่ได้มองเห็นว่าเป็นที่ตั้งที่หมู่บ้านที่มีราษฎรอยู่น้อย มีแต่ทุ่งนา เวียงร้าง ซึ่งไม่เหมาะแก่การที่จะเก็บภาษีลิบาท (ภาษีซึ่งเรียกเก็บจากตัวบุคคลทุกคน) จึงได้เรียก ผู้ปกครองมณฑลตะวันออกมาหารือ จึงได้ความว่า ควรจะมาตั้งที่เชิงเขาชิดด้านตะวันออกสุด ดังนั้น ขุนผดุงดอยแดนจึงเสนอให้ย้ายมาอยู่ที่เชิงดอยซึ่งเป็นที่ตั้งปัจจุบันนี้ พร้อมทั้งมอบที่ดินให้เป็นที่ทำการของทางราชการ เช่น สาธารณสุข สถานีตำรวจ และที่ว่าการอำเภอ เพราะมีบริเวณที่เหมาะสมซึ่งเป็นที่สูงอยู่บริเวณน้ำไม่ท่วมถึง

ดอยสะเก็ด ตั้งอยู่ในส่วนที่เป็นเทือกเขายาวกั้นระหว่างแอ่งอารยธรรม 2 แอ่ง คือ แอ่งอารยธรรม ลุ่มแม่น้ำและแอ่งอารยธรรมลุ่มน้ำกวัง - ปิง เมื่อพญาเม็งรายรวมแอ่งอารยธรรมทั้ง 2 เข้าเป็นอาณาจักรล้านนา ในปี พ.ศ. 1839 ดอยสะเก็ดจึงอยู่กึ่งกลางระหว่าง 2 แอ่งอารยธรรม และมีพัฒนาการร่วมกับอาณาจักรล้านนามาตั้งแต่เริ่มต้นจากการศึกษาด้านาน ซึ่งเป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเป็นจารึกในการบันทึกประวัติศาสตร์ พบว่า ทุกเรื่องที่ถูกกล่าวถึงจะโยงถึง พระพุทธเจ้า และ “ดอยสะเก็ด” เป็นส่วนหนึ่งของอาณาจักรล้านนา นับตั้งแต่พญาเม็งรายสถาปนา

เชียงใหม่เป็นศูนย์กลางอาณาจักร คอยสะเก็ดจึงตกอยู่ในกระแสการเมืองการปกครอง กระแสเดียวกับเชียงใหม่และชุมชน ข้างเคียง คือ เริ่มต้นด้วยอยู่ในการปกครองของราชวงศ์เม็งราย (พ.ศ. 1839 – พ.ศ.2121) ตกอยู่ภายใต้การปกครองของพม่า (พ.ศ. 2121 – พ.ศ. 2317) และตกเป็นประเทศราชของประเทศสยามทั้งในฐานะมณฑลเทศาภิบาลสืบมาตามลำดับ

ปัจจุบันอำเภอคอยสะเก็ดได้แบ่งเขตการปกครองออกเป็น 14 ตำบล 105 หมู่บ้าน เมืองการบริหารส่วนตำบล 6 แห่ง และมีเทศบาลตำบล 7 แห่ง คือ เทศบาลตำบลคอยสะเก็ด เทศบาลตำบลเชิงคอย เทศบาลตำบลลวงเหนือ เทศบาลตำบลแม่ปิง เทศบาลตำบลสง่าบ้านและเทศบาลตำบลสันปูเลย มีสถาบันอุดมศึกษาตั้งอยู่ในพื้นที่จำนวน 1 แห่ง คือ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ตั้งอยู่ที่ถนนเลียบคลองชลประทาน ตำบลป่าป๋อง ซึ่งเริ่มเปิดทำการเรียนการสอนในปี พ.ศ. 2551 ในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) และยังเป็นพื้นที่ที่รองรับการขยายตัวของมหาวิทยาลัย เพื่อเป็นสำนักงานอธิการบดีของมหาวิทยาลัยอีกด้วย นอกจากนั้นแล้วอำเภอคอยสะเก็ด ยังมีโรงเรียนมัธยมศึกษาประจำอำเภอ คือ โรงเรียนคอยสะเก็ดวิทยาคม สำหรับสถานที่ท่องเที่ยวของอำเภอคอยสะเก็ด ได้แก่ วัดพระธาตุคอยสะเก็ด ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ เขื่อนแม่งวงอุดมธารา เป็นต้น

ภาพที่ 2.9 เทศบาลตำบลสันปูเลย อำเภอคอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่

4.4 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับอำเภอสันป่าตอง

กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย (ศูนย์บริการข้อมูลอำเภอ, 2552 : 1) กล่าวว่า อำเภอสันป่าตอง ได้รับการยกฐานะเป็นอำเภอเมื่อปี พ.ศ.2495 เดิมเป็นการเขตการปกครองของสองอำเภอ คือ อำเภอแม่วาง และอำเภอบ้านแม มีที่ว่าการอำเภอตั้งอยู่บ้านกาด ต่อมาเมื่อปี พ.ศ.2477 กระทรวงมหาดไทยได้ประกาศยุบอำเภอแม่วางและอำเภอบ้านแม รวมเป็นอำเภอเดียวกันให้ชื่อว่า “อำเภอบ้านแม” โดยมีที่ว่าการอำเภอ ตั้งอยู่ที่บ้านเปียง หมู่ที่ 13 ตำบลบ้านแม ต่อมาเมื่อวันที่

4 มิถุนายน 2482 มีการย้ายที่ว่าการอำเภอมาอยู่ที่บ้านสันป่าตอง หมู่ที่ 10 ตำบลยู่หว่า และได้เปลี่ยนชื่อเป็นอำเภอสันป่าตอง มาจนถึงปัจจุบัน

อำเภอสันป่าตองมีเนื้อที่/พื้นที่ 178.18 ตร.กม. จำนวนประชากรทั้งสิ้นรวม 75,875 คน เป็นจำนวนประชากรชาย รวม 36,350 คน จำนวนประชากรหญิง รวม 39,525 คน มีความหนาแน่นของประชากร 425.83 คน/ตร.กม. อาชีพหลักได้แก่ การเกษตร รับจ้าง ค้าขาย รับราชการ และอาชีพเสริม ได้แก่ ผลิตภัณฑ์ของกลุ่มแม่บ้าน ผลิตภัณฑ์แกะสลัก ผลิตภัณฑ์กระดาษสา ผลิตภัณฑ์ผลิตเสื้อผ้า สำหรับผลผลิตทางการเกษตรที่สำคัญ ได้แก่ ลำไย หอมหัวใหญ่ ข้าว ถั่วเหลือง กระเทียม

อำเภอสันป่าตอง จะแบ่งการปกครองออกเป็น 2 ประเภท คือ การปกครองส่วนภูมิภาค แบ่งเป็น 11 ตำบล 122 หมู่บ้านการปกครองส่วนท้องถิ่น แบ่งเป็นเทศบาลตำบล 3 แห่ง องค์การบริหารส่วนตำบล 10 แห่ง มีโรงเรียนประจำอำเภอ คือ โรงเรียนสันป่าตองวิทยาคมและโรงเรียนน้ำบ่อหลวงวิทยาคม มีสถานที่ท่องเที่ยวประจำอำเภอสันป่าตอง ได้แก่ โบราณสถานเมืองเก่าเวียงท่ากาน วัดน้ำบ่อหลวง อ่างเก็บน้ำหนองสะเรียม วัดป่าเจริญธรรม เป็นต้น

ภาพที่ 2.10 โรงเรียนสันป่าตองวิทยาคม โรงเรียนประจำอำเภอสันป่าตอง

4.5 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับอำเภอจอมทอง

กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย (ศูนย์บริการข้อมูลอำเภอ, 2553 : 1) กล่าวไว้ว่า อำเภอจอมทอง มีประวัติเกี่ยวกับตำนานวัดพระธาตุศรีจอมทองวรวิหารเดิมที่ตั้งวัดพระธาตุฯ เป็นเนินเขาเล็ก ๆ คล้ายจอมปลวกหรือหลังเต่า มีป่าไม้ทองกวาวและทองหลางอยู่บนเนิน จึงเรียกว่า

“คอยจอมทอง” ตามตำนานกล่าวว่า เมื่อพระพุทธเจ้าเสด็จปรินิพพานแล้ว พระเจ้าอโศกมหาราชได้เสด็จมาที่คอยแห่งนี้ และอัญเชิญพระทักษิณโมลีธาตุพระเศียรเบื้องขวาของพระเจ้า ซึ่งมีขนาดเท่าเม็ดพุทธรักษา รวมพระบรมธาตุย่อยอีกเจ็ดองค์เข้าสู่โกศเพชรและอัญเชิญประดิษฐานไว้ในอุหาได้คอยจอมทอง ในปี พ.ศ. 1994 ได้มีการก่อสร้างวัดขึ้นบนคอยจอมทองแล้วเรียกชื่อว่า “วัดพระธาตุจอมทอง” เมื่อได้ยกฐานะเป็นพระอารามหลวง เมื่อปี พ.ศ. 2506 ได้เปลี่ยนชื่อเป็น “วัดพระธาตุศรีจอมทองวรวิหาร” ต่อมาในปี พ.ศ. 2443 ทางราชการได้ตั้งอำเภอขึ้น ชื่อว่า “อำเภอจอมทอง” โดยใช้ชื่อเรียกตามตำนานวัดพระธาตุจอมทอง เดิมทีว่าการอำเภอจอมทอง ตั้งอยู่บ้านท่าศาลา หมู่ที่ 3 ตำบลช่วงเปา ห่างจากที่ว่าการอำเภอปัจจุบัน 2 กิโลเมตร และประมาณ พ.ศ. 2476 ทางราชการได้ย้ายที่ว่าการอำเภอไปสร้างใหม่ ทางด้านทิศตะวันตกเฉียงใต้ของวัดพระธาตุจอมทอง

อำเภอจอมทองมีเนื้อที่พื้นที่ 711.297 ตร.กม. อาชีพหลัก ได้แก่ เกษตรกรรม ปศุสัตว์ ประมง หัตถกรรมผ้าฝ้ายทอมือ อาชีพเสริม ได้แก่ การทำไร่ – การทำสวน ทอผ้าพื้นเมือง ผ้าฝ้ายทอมือแปรรูปผลิตทางเกษตร การท่องเที่ยวหมู่บ้าน Home Stay ผลิตทางการเกษตรที่สำคัญ ได้แก่ ลำไย ข้าว ไม้ดอก กะหล่ำปลี หอมแดง กระเทียม ถั่วเหลือง

อำเภอจอมทองมีจำนวนประชากรทั้งสิ้นรวม 56,500 คน เป็นชาย รวม 28,262 คน และหญิง รวม 28,238 คน มีความหนาแน่นของประชากร 498 คน/ตร.กม. สำหรับการปกครองของอำเภอจอมทองแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ การปกครองส่วนภูมิภาคมีอยู่ 6 ตำบล 100 หมู่บ้าน และการปกครองส่วนท้องถิ่น 7 แห่ง ประกอบด้วยองค์การบริหารส่วนตำบล 6 แห่ง และเทศบาลตำบล 1 แห่ง

สำหรับสถานศึกษาที่สำคัญของอำเภอจอมทองได้แก่ โรงเรียนจอมทอง โรงเรียนไทยรัฐวิทยา โรงเรียนไชยฉินะวิทยา โรงเรียนสุทธีวงศ์ดำรงวิทย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิราวุธวิทยาลัย (อินทนนท์) มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ วิทยาเขตจอมทอง วิทยาลัยการอาชีพจอมทอง ตลอดจนอำเภอจอมทองมีสถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญ ได้แก่ ถ้ำแม่ปาน ถ้ำตอง คอยอินทนนท์ เป็นต้น

ภาพที่ 2.11 ถ้ำตอง ตำบลบ้านแปะ อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่

4.6 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับอำเภอแม่อริม

อำเภอแม่อริมเดิมมีฐานะเป็นแขวง ตั้งอยู่บ้านสะลงนอกหมู่ที่ 3 ตำบลสะลง ผู้ดำรงตำแหน่งนายแขวงคนแรกชื่อ นายมา ไม่ทราบนามสกุล เนื่องจากเป็นท้องที่ห่างไกลมีหมู่บ้านน้อย และอยู่ห่างจากศาลากลางจังหวัด การคมนาคมไม่สะดวกจึงย้ายมาอยู่ที่บ้านช่วงเปา หมู่ 1 ต.ริมได้ ตามที่อยู่ปัจจุบันต่อมาเมื่อปี พ.ศ. 2457 ได้ยกฐานะเป็นอำเภอใช้ชื่อว่า “อำเภอแม่อริม” เหตุที่มีชื่อนี้ เนื่องจากที่ตั้งของที่ว่าอำเภออยู่บริเวณที่ลุ่มแม่น้ำริม ซึ่งไหลผ่านจากอำเภอแม่เตลงสู่แม่น้ำปิง ที่บ้านสบริม หมู่ 3 ตำบลริมใต้ อำเภอแม่อริม จังหวัดเชียงใหม่ (ศูนย์บริการข้อมูลอำเภอ, 2552 : 1)

อำเภอแม่อริมมีเนื้อที่/พื้นที่ 495 ตร.กม. มีจำนวนประชากรทั้งสิ้นรวม 81,047 คน เป็นชายรวม 40,610 คน และเป็นหญิงรวม 40,437 คน ซึ่งมีความหนาแน่นของประชากร 178.13 คน/ตร.กม. โดยแบ่งพื้นที่การปกครองออกเป็น 11 ตำบล 92 หมู่บ้าน อาชีพหลัก ได้แก่ เกษตรกรรม อาชีพเสริม ได้แก่ รับจ้าง ผลผลิตทางการเกษตรที่สำคัญ ได้แก่ ผลไม้ เช่น ลิ้นจี่ ลำไย พืชผักเมืองหนาว เช่น พริกหวาน แครอท สลัด ซาโยเต้ บีทรูท ดอกไม้เมืองหนาว เช่น ดอกลิลลี่ ดอกเบญจมาศ ส่วนโรงเรียนมัธยม ได้แก่ โรงเรียนแม่อริมวิทยาคม โรงเรียนปรเมศวร์ โรงเรียนธีรวัชรบวพิทย และมหาวิทยาลัย ได้แก่ มหาวิทยาลัยราชภัฏ เชียงใหม่ วิทยาเขตสะลง

สำหรับแหล่งท่องเที่ยวของอำเภอแม่อริม ได้แก่

1) น้ำตกแม่สา เป็นน้ำตกที่มีชื่อเสียงของอำเภอแม่อริม แบ่งเป็นชั้น ๆ ขึ้นไปตามเชิงเขาถึง 8 ชั้น ปกคลุมด้วยต้นไม้ใหญ่ทั่วบริเวณ ทำให้สภาพอากาศร่มรื่นเย็นสบายตลอดปี เป็นสถานที่พักผ่อนที่ได้รับความนิยมมากทั้งชาวเชียงใหม่และนักท่องเที่ยวต่างถิ่น

ภาพที่ 2.12 น้ำตกแม่สา

2) ฟาร์มงูแม่สา ตั้งอยู่ประมาณกิโลเมตรที่ 3 เส้นทางสายแม่อริม-สะเมิง เป็นสถานที่รวบรวมพันธุ์งูที่มีในเมืองไทยและศึกษาด้านการขยายพันธุ์ มีการแสดงของงูและการรีดพิษงูให้นักท่องเที่ยวชมทุกวัน แบ่งเป็นรอบ ๆ แต่ละรอบใช้เวลาแสดงประมาณ 30 นาที ค่าผ่านประตู เด็ก 100 บาท ผู้ใหญ่ 200 บาท

จากการที่ผู้วิจัยได้กล่าวถึงบริบทของจังหวัดเชียงใหม่ และกลุ่มตัวอย่างทั้ง 5 อำเภอคือ อำเภอสารภี อำเภอคอสระเกะ อำเภอสันป่าตอง อำเภอจอมทอง และอำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่ ผู้วิจัยต้องการให้ผู้ที่ทำการศึกษาเข้าใจและมีความรู้เบื้องต้นถึงสภาพทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างดังกล่าวว่ามีลักษณะทั่วไปเป็นอย่างไรบ้าง ทั้งด้านประวัติ ที่ตั้ง สถานที่สำคัญ ๆ รูปแบบสังคมและวัฒนธรรม เป็นต้น

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

พรทิพย์ ชนะคำ (2547) มีประเด็นศึกษาเรื่อง กลยุทธ์การสื่อสารภูมิปัญญาท้องถิ่นของปราชญ์ชาวบ้านบุรีรัมย์ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาคุณลักษณะ และบทบาทของปราชญ์ชาวบ้านจังหวัดบุรีรัมย์ เพื่อศึกษากลยุทธ์การสื่อสารในการเผยแพร่ภูมิปัญญาท้องถิ่นของปราชญ์ชาวบ้านบุรีรัมย์ ซึ่งปราชญ์ชาวบ้านเหล่านี้มีความสำคัญยิ่งในการพัฒนาของชนบท ผลการวิจัยพบว่าปราชญ์ชาวบ้านจังหวัดบุรีรัมย์มีคุณลักษณะของความเป็นผู้นำโดยธรรมชาติอย่างเด่นชัด ซึ่งความเป็นผู้นำโดยธรรมชาตินี้มาจากคุณลักษณะด้านต่าง ๆ ของปราชญ์ชาวบ้านที่ทำให้ได้รับความเคารพนับถือจากชาวบ้าน คุณลักษณะเด่น ๆ เหล่านี้ ได้แก่ ความสามารถทางการเกษตร รวมทั้งความสามารถทางด้านอื่น ๆ อาทิ การบริหารหมู่บ้าน ความสามารถทางการสื่อสาร นอกจากนี้ปราชญ์ชาวบ้านยังยอมรับความรู้และวิทยาการใหม่ ๆ แสวงหาความรู้อยู่เสมอ ไม่ยึดติดกับความคิดเก่า ๆ และนำความรู้เหล่านั้นมาพัฒนาตนเอง ครอบครัว หมู่บ้านด้วยหัวใจที่มุ่งในการพัฒนา ส่วนบทบาทของปราชญ์ชาวบ้านจังหวัดบุรีรัมย์นั้นพบว่า ปราชญ์ชาวบ้านจังหวัดบุรีรัมย์มีบทบาทด้านต่าง ๆ อาทิ เป็นผู้ริเริ่มเกษตรกรรมทางเลือกใหม่ในหมู่บ้านและแนะนำแนวทางเกษตรกรรมทางเลือกให้แก่ชาวบ้าน ทางด้านกลยุทธ์การสื่อสารเรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่นของปราชญ์ชาวบ้านจังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า กลยุทธ์หลัก ๆ ที่ปราชญ์ชาวบ้านนำมาใช้ และเกิดประสิทธิภาพประสิทธิผล ได้แก่ การสร้างบรรยากาศความเป็นกันเองด้วยการสื่อสารระหว่างบุคคล การใช้ภาษาท้องถิ่น นอกจากนี้ยังใช้การสาธิต การเปิดพื้นที่เกษตรกรรมของตนให้ชาวบ้าน บุคคลภายนอกเข้ามาดูงาน เพื่อสร้างความเข้าใจให้กับชาวบ้าน ทางด้านเนื้อหาที่ปราชญ์ชาวบ้านใช้จะเป็นเนื้อหามาจากประสบการณ์ของปราชญ์ชาวบ้านในการทำเกษตรกรรม มีความชัดเจน เข้าใจง่าย เห็นถึงปัญหาของตนเอง รวมทั้งแนวทางการแก้ไขปัญหาเหล่านั้นด้วย

ทิพย์วิมล อุ่นป้อง (2550) ได้ดำเนินการวิจัยเรื่องการวิเคราะห์ศักยภาพของกลุ่มผู้ผลิตภัณฑ์ผ้าทอบางกลุ่มภายใต้โครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ในจังหวัดเชียงใหม่ การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาโครงสร้างการจัดองค์กร การผลิต การตลาดและการเงิน ตลอดจนการวิเคราะห์ศักยภาพของกลุ่มผู้ผลิตผลิตภัณฑ์ผ้าทอบางกลุ่มภายใต้โครงการหนึ่งตำบล

หนึ่งผลิตภัณฑ์ ในจังหวัดเชียงใหม่ โดยคัดเลือกกลุ่มผู้ผลิตผ้าทอ 2 กลุ่ม คือ กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านสันก้างปลาเป็นตัวแทนของกลุ่มที่มีศักยภาพในระดับดีและกลุ่มทอผ้าแม่บ้านกองหินเป็นตัวแทนของกลุ่มที่มีศักยภาพในระดับต่ำ โดยการเก็บข้อมูลรวบรวมได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกประธานกลุ่มและสมาชิกจำนวนกลุ่มละ 10 คน

การศึกษาโดยการเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านสันก้างปลากับกลุ่มทอผ้าแม่บ้านกองหิน จากผลการศึกษาพบว่ากลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านสันก้างปลาเป็นกลุ่มที่มีศักยภาพในระดับดีนั้น มีปัจจัยทางด้านการจัดองค์กร การผลิต การตลาดและการเงินเข้มแข็งในทุกด้าน ส่วนกลุ่มทอผ้าแม่บ้านกองหินเป็นกลุ่มที่มีศักยภาพในระดับต่ำนั้น มีปัจจัยทางด้านการจัดองค์กร การผลิต การตลาดและการเงินอ่อนแอในทุกด้าน โดยปัจจัยทางด้านการจัดองค์กร ทั้งสองกลุ่มมีการกำหนดโครงสร้างการบริหารงานกลุ่มเหมือนกัน แต่กลุ่มที่มีศักยภาพในระดับดี จะมีการปฏิบัติหน้าที่ตามความรับผิดชอบของตนอย่างจริงจัง พร้อมทั้งมีการประสานงานกันภายในกลุ่มเป็นอย่างดี นอกจากนี้ยังมีผู้นำที่เข้มแข็งมีความสามารถในการบริหารงานสร้างฐานการตลาดที่แน่นอนให้กับกลุ่ม อีกทั้งยังได้รับการสนับสนุนและช่วยเหลือจากหน่วยงานของรัฐในด้านเงินทุนและความรู้ จนกระทั่งกลุ่มสามารถยืนหยัดได้ด้วยตนเอง ส่วนกลุ่มที่มีศักยภาพในระดับต่ำนั้น แม้จะมีการแบ่งหน้าที่กันอย่างชัดเจนแล้ว แต่ไม่เคยมีการปฏิบัติหน้าที่กันอย่างจริงจัง เนื่องจากกลุ่มได้เปลี่ยนบทบาทจากการผลิตเพื่อจำหน่ายเป็นการรับจ้างทอผ้าเพียงอย่างเดียว ทำให้ขาดขวัญและกำลังใจในการทำงาน แม้จากกลุ่มจะได้รับการสนับสนุนและช่วยเหลือจากหน่วยงานของรัฐทั้งในด้านเงินทุนและความรู้ก็ตาม อีกทั้งผู้นำกลุ่มไม่สามารถเป็นศูนย์กลางในการประสานงานกลุ่มได้เท่าที่ควร ส่วนระเบียบข้อบังคับของทั้งสองกลุ่มนั้น เกิดจากข้อตกลงของสมาชิกเอง ปัจจัยด้านการผลิต ทั้งสองกลุ่มมีความเชี่ยวชาญในการทอผ้าเหมือนกัน แต่กลุ่มที่มีศักยภาพในระดับดีนั้นมีผลิตภัณฑ์ที่เป็นผ้าทอลายดั้งเดิมและลายประยุกต์ต่าง ๆ จากการสร้างสรรค์ของสมาชิกกลุ่มในการพัฒนาตลาดและรูปแบบให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดอยู่เสมอ มีปริมาณการผลิตสม่ำเสมอตลอดปี มีการแบ่งหน้าที่ในการผลิตอย่างชัดเจน ส่วนกลุ่มที่มีศักยภาพในระดับต่ำนั้นมีลักษณะการผลิตตาม ความต้องการของลูกค้าเท่านั้น การบริหาร การผลิตไม่มีความซ้ำซ้อนมากนักปริมาณการผลิตขึ้นอยู่กับผู้ว่าจ้าง โดยกลุ่มไม่ต้องรับผิดชอบในการจัดซื้อวัตถุดิบ สำหรับปัจจัยด้านการตลาด ทั้งสองกลุ่มมีความแตกต่างกันที่ฐานการตลาดรองรับผลิตภัณฑ์ส่งให้กลุ่มที่มีศักยภาพในระดับดีไม่มีปัญหาด้านการเงิน เนื่องจากมีเงินทุนหมุนเวียนจากการจำหน่ายผลิตภัณฑ์อยู่ตลอด แต่กลุ่มที่มีศักยภาพในระดับต่ำไม่มีฐานการตลาดรองรับ ทำให้ไม่มีเงินทุนหมุนเวียนในการผลิต จนกระทั่งต้องเลิกการผลิตเพื่อจำหน่ายไปเป็นการรับจ้างทอผ้าเพียงอย่างเดียว ซึ่งเป็นการจำกัดการพัฒนาของกลุ่มในทุกรูปแบบข้อเสนอแนะในการพัฒนากลุ่มผู้ผลิตให้มีศักยภาพ

ต่อไป คือ การพัฒนาด้านการจัดองค์กร โดยการกระตุ้นให้สมาชิกกลุ่มทุกคนมีความรู้สึกเป็นเจ้าของร่วมกันและผูกพันกับกลุ่มของตนอย่างแท้จริง การพัฒนาด้านการผลิต แม้ว่าการผลิตผ้าทอส่วนใหญ่ผู้ผลิตมีความชำนาญจากการสืบสานความรู้จากภูมิปัญญามาแต่ครั้งบรรพบุรุษแล้ว แต่ควรมีการประยุกต์ภูมิปัญญาเข้ากับความร่วมมือเพื่อเพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์ด้านการพัฒนาการตลาดควรได้รับ การส่งเสริมของภาครัฐ ในการเปิดช่องทางการตลาด การพัฒนาทางการเงิน ควรมีการจัดทำบัญชีกลุ่มอย่างเป็นทางการ เพื่อให้สามารถนำข้อมูลทางการเงินที่ได้มา กำหนดราคาผลิตภัณฑ์ได้อย่างแท้จริง

อดิษฐ์ พรหมพันธุ์ใจ (2550) ได้สรุปเนื้อหาว่า การนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในชุมชนเพื่อการจัดการทุนประเทศเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ซึ่งได้ทำการศึกษาชุมชน 5 ชุมชนที่ดำเนินการสอดคล้องกับหลักเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้เห็นภาพการดำเนินการในแนวทางในการบูรณาการทุนประเทศ เพื่อจุดประสงค์ให้ชุมชนมีการพัฒนาที่มั่นคงและยั่งยืน

แนวทางการพัฒนาชุมชนที่สอดคล้องกับหลักเศรษฐกิจพอเพียง แนวทางหนึ่งคือ การพัฒนาสู่ความเป็นชุมชนเข้มแข็งอย่างยั่งยืน ซึ่งเน้นการเติบโตพร้อมกันทุกด้านอย่างสอดคล้องและสมดุล ทั้งเศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม สุขภาพกายและใจของคน แนวทางดังกล่าวเป็นการจัดทุนประเทศ ที่มีในทุก ๆ ด้าน รวมทั้งวัฒนธรรมและประเพณี ทรัพยากรทางธรรมชาติ และทุนทางสังคมด้านต่าง ๆ ซึ่งเสมือนกลไกด้านสำคัญในการกำหนดทิศทางในการพัฒนาที่สอดคล้องกับวิถีการดำเนินชีวิตและความต้องการของคนในชุมชนอย่างแท้จริง

บัญชา อุดโหม (2551) ได้ทำการศึกษาเรื่อง พัฒนาการผ้าทอตีนจกลายน้ำถั่ว : กรณีศึกษากลุ่มทอผ้าตีนจกวัดบ้านไร่ อำเภอดอยเต่า จังหวัดเชียงใหม่ การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานของพัฒนาการผ้าทอตีนจกลายหนีน้าถั่ว จากอดีตถึงปัจจุบัน เพื่อศึกษาการใช้ผ้าทอตีนจกในวิถีชีวิตประจำวัน และเพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการศึกษากลุ่มทอผ้าตีนจกวัดบ้านไร่ อำเภอดอยเต่า จังหวัดเชียงใหม่ เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มผู้ทอผ้าตีนจก เจ้าอาวาส ผู้สูงอายุ ปราชญ์ชาวบ้าน ผู้บริโภค นักสะสม และ หน่วยงานที่สนับสนุน โดยสัมภาษณ์ประกอบการสังเกตการวิเคราะห์ข้อมูลโดยจัดเป็นหมวดหมู่ และนำเสนอโดยการบรรยาย เชิงพรรณนา ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

ข้อมูลพื้นฐานของพัฒนาการผ้าทอตีนจกลาย หนีน้าถั่ว จากอดีตจนถึงปัจจุบัน แบ่งออกเป็น 3 ช่วงระยะเวลา คือ ช่วงระยะเวลาที่ 1 ลายหนีน้าถั่ว ยังปรากฏบนผ้าทอตีนจก ซึ่งเป็นช่วงที่ความเจริญรุ่งเรืองของถิ่นที่อยู่ มีประชากรอาศัยแถบสองฝั่งแม่น้ำปิงเป็นปกติ ช่วงระยะเวลาที่ 2 เป็นช่วงที่มีการปิดกั้นลำน้ำปิง เพื่อสร้างเขื่อนภูมิพล เกิดน้ำท่วมประชากรอพยพหนีน้าซื้อผ้าทอตีนจกลาย หนีน้าถั่ว จึงได้เรียกตามการเกิดน้ำท่วม ช่วงระยะเวลาที่ 3 เป็นช่วงที่

ลวดลายผ้าตีนจกหลายชนิดน้ำถั่วม ได้ถูกใช้เป็นหลักฐานที่แสดงถึงมรดกทางหัตถกรรมของบรรพบุรุษ

ในอดีตมีการใช้ผ้าทอเงินจกหลายชนิดน้ำถั่วม ในชีวิตประจำวันได้แก่ งานประเพณีงานบุญ งานรื่นเริง และประเพณีที่เกี่ยวกับความตาย โดยสวมใส่ให้กับผู้ตายแล้วนำศพไปเผา ปัจจุบันยังมีการใช้ผ้าทอเงินจกในงานประเพณี งานบุญ และงานรื่นเริงอยู่ แต่มีการสวมใส่ผ้าทอเงินจกไปพร้อมกับผู้ตายน้อยลง เพราะผ้าทอเงินจกเก่ามีราคาแพงเป็นสิ่งที่หายากและมีคุณค่า เพื่อการสะสม

ฟาริดา จงพิพิธพร (2552) ได้ดำเนินการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ผ้าไทยเพื่อการสวมใส่ของผู้หญิงวัยทำงานในกรุงเทพมหานคร พบว่า การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษา ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ผ้าไทยเพื่อการสวมใส่ของผู้หญิงวัยทำงานในกรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือ ผู้หญิงวัยทำงานในกรุงเทพมหานคร จำนวน 385 ตัวอย่าง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ความถี่ และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน จากการทดสอบสมมติฐานโดยใช้สถิติ Chi-Square โดยใช้การวิเคราะห์ความสัมพันธ์โดยใช้สถิติ Cramer's V ผลจากการวิจัย พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่อายุ 31-40 ปี ประกอบอาชีพข้าราชการ / พนักงานรัฐวิสาหกิจ มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่ำกว่าหรือเท่ากับ 20,000 บาท และมีการศึกษาระดับปริญญาตรี ส่วนใหญ่เลือกเส้นใยที่ผลิตผ้าไทยจากใยฝ้าย ประเภทของผ้าที่ซื้อมากที่สุดคือ เสื้อผ้าสำเร็จรูป โอกาสที่จะซื้อเพื่อออกงานสังคม/สังสรรค์ ส่วนใหญ่ซื้อจากร้านจำหน่ายผ้าไทยในกรุงเทพ และบุคคลที่มีส่วนร่วมในการตัดสินใจซื้อ คือตนเอง

ผลทดสอบสมมติฐานด้วยวิธีการทางสถิติพบว่า

1) ปัจจัยด้านอายุ มีผลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ผ้าไทยเพื่อการสวมใส่ของผู้หญิงวัยทำงาน ในด้านการเลือกเส้นใยที่ผลิต ประเภทของผลิตภัณฑ์ ด้านโอกาสในการสวมใส่ ด้านแหล่งจำหน่าย และด้านบุคคลที่มีส่วนร่วมในการตัดสินใจซื้อ

2) ปัจจัยด้านอาชีพ มีผลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ผ้าไทยเพื่อการสวมใส่ของผู้หญิงวัยทำงาน ในด้านประเภทของผลิตภัณฑ์ ด้านโอกาสในการสวมใส่ และด้านบุคคลที่มีส่วนร่วมในการตัดสินใจซื้อ

3) ปัจจัยด้านรายได้เฉลี่ยต่อเดือน มีผลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ผ้าไทยเพื่อการสวมใส่ของผู้หญิงวัยทำงาน ในด้านการเลือกเส้นใยที่ผลิต ด้านประเภทของผลิตภัณฑ์ ด้านโอกาสในการสวมใส่ผลิตภัณฑ์ ด้านแหล่งจำหน่าย และด้านบุคคลที่มีส่วนร่วมในการตัดสินใจซื้อ

4) ปัจจัยด้านระดับการศึกษา มีผลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ผ้าไทย เพื่อการสวมใส่ของผู้หญิงวัยทำงาน ในด้านการเลือกเส้นใยที่ผลิต ด้านประเภทของผลิตภัณฑ์ และ ด้านโอกาสในการสวมใส่ผลิตภัณฑ์

5) ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดด้านผลิตภัณฑ์ มีผลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อ ผลิตภัณฑ์ผ้าไทยเพื่อการสวมใส่ของผู้หญิงวัยทำงาน ในด้านโอกาสในการสวมใส่ผลิตภัณฑ์ และ ด้านแหล่งจำหน่ายผลิตภัณฑ์

6) ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดด้านราคา มีผลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ผ้าไทยเพื่อการสวมใส่ของผู้หญิงวัยทำงาน ในด้านการเลือกเส้นใยที่ผลิต

7) ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดด้านการจัดจำหน่าย มีผลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อ ผลิตภัณฑ์ผ้าไทยเพื่อการสวมใส่ของผู้หญิงวัยทำงาน ในด้านประเภทของผลิตภัณฑ์ ด้านโอกาส ในการสวมใส่ ด้านแหล่งจำหน่าย และด้านบุคคลที่มีส่วนในการตัดสินใจซื้อ

8. ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดด้านการส่งเสริมการตลาดมีผลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ผ้าไทยเพื่อการสวมใส่ของผู้หญิงวัยทำงาน ในด้านการเลือกเส้นใยที่ผลิต และด้านประเภทของผลิตภัณฑ์

สุภัทรรดา สุพะ พงษ์ศักดิ์ อินงาม และสินวุฒิ หวมกทอง (2553) ทำการศึกษาเรื่อง กระบวนการสร้างองค์ความรู้การย้อมสีผ้าทอจากวัสดุธรรมชาติ โดยภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยความร่วมมือของกลุ่มเกษตรกรบ้านน้ำใสได้ดำเนินการย้อมสีผ้า อาเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาภูมิปัญญาการย้อมสีผ้าทอจากวัสดุธรรมชาติของชาวลับแล โดยวิธีการ สัมภาษณ์แบบเจาะลึกและการสนทนากับกลุ่มผู้รู้ และกลุ่มปราชญ์ชาวบ้านผู้มีประสบการณ์ในการ ย้อมสีผ้าทอจากวัสดุธรรมชาติจำนวน 15 ท่าน จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาสังเคราะห์เพื่อนำไปสู่ กระบวนการพัฒนาการย้อมให้เหมาะสมกับสภาวะปัจจุบัน ผลจากการศึกษาวิจัยและพัฒนา กระบวนการย้อมครั้งนี้ได้ต่อยอดภูมิปัญญาเกิดองค์ความรู้ว่าวัสดุธรรมชาติในท้องถิ่นของอำเภอลับแลมีประสิทธิภาพในการย้อมผ้าทอให้เหมาะสมในสภาวะปัจจุบันดังนี้ การย้อมสีแดงเส้นไหม โดยใช้ครั้ง การย้อมสีแดงแดงฝ้ายด้วยรากขมิ้นต้นผสมรากขมิ้นป่า การย้อมสีเขียวเส้นไหมและฝ้าย โดยใช้ใบสมอ การย้อมสีเหลืองเส้นไหมโดยใช้มะกอก การย้อมสีเหลืองฝ้ายโดยใช้แก่นขนุน และการย้อมสีดำเส้นไหมและฝ้ายโดยใช้มะเกลือ โดยใช้อัตราส่วน ครั้ง 10 กิโลกรัม : เส้นไหม 1 กิโลกรัม รากขมิ้นต้น 1 กิโลกรัมและรากขมิ้นป่า 1 กิโลกรัม : ฝ้าย 1 กิโลกรัม ใบสมอสด 5 กิโลกรัม : เส้นไหม/ ฝ้าย 1 กิโลกรัม พงมะกอก 250 กรัม : เส้นไหม 1 กิโลกรัม แก่นขนุน 2 กิโลกรัม : เส้นไหม/ฝ้าย 1 กิโลกรัม และผลมะเกลือหมัก 20 กิโลกรัม : เส้นไหม/ฝ้าย 1 กิโลกรัม ตามลำดับ